

Gruppe 1: Digitaliseringens iscenesettelse av samfunn

«La oss bli kvitt deprimerende klasserom!” Etnografi møter scenografi i det digitale samfunnet

Espen Marius Foss, espen.m.foss@hiof.no

I et fireårig aksjonsforskningsprosjekt (AF) utforsket en antropolog og en pedagog hvordan videregående skole kan være en arena som fremmer trivsel og mental helse blant unge. I oppstarten ba vi elevene å skrive reflekterende brev om skolen som en arena for god psykisk helse. En av flere viktige fortellinger som kom fram, var at det fysiske miljøet er deprimerende, med slitte, grå bygg og få steder å møtes utenfor klasserommet. Temaet står tilsynelatende i kontrast til den digitale, «virtuelle» verden som unge beveger seg i. Ettersom prosjektet skred fram ble det imidlertid klart at den fysiske materialiteten og den digitale dimensjonen ved unges livsverden er gjensidig konstituerende og må sees i sammenheng.

I stedet for å male veggene for å forbedre “gråheten”, inviterte prosjektet Akademi for scenekunst (HiØ, NTA) til å gjøre et scenografisk intervensjon som kunne involvere både elever og ansatte for å utforske læringsmiljøet. NTA har en bred forståelse av scenografi som “agency, consisting of the invisible relationship between spatially and temporally active constituents. Scenography’s main concern, potentiality and relationships, are set as frames around an unknown to be filled by the spectators’ imaginations.” (Arx, 2016)

Et interessant funn var at scenografiprojektet bidro til å belyse den tause skolekulturen, med opplevelser av manglende medvirkning, verdi og tilhørighet, og ikke minst hvordan sosiale medier preger ungdomsmiljøet og skolemiljøet. Rektor og lærere var ikke særlig glade over resultatet, men prosessen ledet til at «tause» problemstillinger kom til overflaten og ble til gjenstand for refleksjon blant de involverte.

References

Arx, Serge Patrick von (2016). Unfolding the public space: Performing Space or Ephemeral Section of Architecture, PQ 2015. Theatre and Performance Design. ISSN 2332-2551. 2(1-2), s 82- 94

On Rhythms & Rooms: The sociomaterial staging of time in a digital hospital context

Hanna Ihlebæk, hanna.m.ihlebak@hiof.no

The modern hospital is a context where the focus on time optimisation has been concomitant with an increased use of universally designed infrastructure, permeated by standardised and digitalised technologies. Hence, the physical and material environment of hospital wards are designed to promote improved efficiency and quality of care through digital transformations, aiming to alter the temporal structures of treatment trajectories and work practices. In this ethnographic study we want to explore how digitalisation creates a particular temporality, a rhythm in or of rooms in healthcare institutions. We ask how rooms come to have rhythms, and how the materiality of time influences on the bodily

movements and sensory experiences of patients and nurses, hence, what the processes of nursing, caring, healing, suffering, and dying entail in a digital hospital context.

To address this issue, we will draw on perspectives inspired by science and technology studies (STS) to explore the materiality of time. Hence, temporality is conceptualised as fundamentally socio-technical or socio-material, that is, as an enacted and constructed phenomenon, emerging in social processes through the mutual shaping of technology and human actors. Aiming to capture the complexity of how these processes unfolds in actual practices, we will conduct sensory research through participation, involving embodied, emplaced, sensorial and empathetic learning and knowing about people's temporal experiences in the digitally staged hospital.

What does the fox do? Et totem i den norske digitale staten

Gro Stueland Skropen, g.s.skropen@tik.uio.no

Dette paperet undersøker om vi kan forstå mer av det performative i det digitale ved å se på en utstoppet rev. Reven det gjelder opptrådte under Riks-revisjonens interne hackathon, arrangert av organisasjonens datalab, og tronte på en stor rot som ble båret rundt av to personer. Den var konkurransens vandrepokal og ble foræret det laget som lagde den beste digitale løsningen. Reven var et (dødt) dyreindivid, og medarbeiderne ga uttrykk for at den sto for dem som gruppe (Lévi-Strauss' 1966). Det var nærliggende å tenke på revetotemet som en eksternalisering av Riksrevisjonens sentrale samfunnsrolle (Sørhaug 1984:61). Eller sto totemet for datalaben? En helt ærlig rev var det ikke, den sto for både del og helhet. Det kan se ut som om reven har sitt totemiske revir i en materiell kultur med røtter i Silicon Valley. Reven er en klovn av et artifakt, som skal ivareta galskapen i en av byråkratiets mest ordentlige avdelinger. Dermed klarer den å sikre datalaben plass i en karismatisk orden så vel som i det rasjonelle styresettet (Weber 2019).

Det er et anliggende her å også undersøke reven i lys av en materielt orientert, affektiv forståelse av digital infrastruktur (Starosielski 2015; Johnson 2021). Paperet munner derfor ut i en diskusjon om reven kan forstås som uttrykk for det Knox (2017) kaller infrastrukturell affekt, eller også med Larkin (2008, 2013) kan forstås som et materielt uttrykk for infrastrukturenes karisma.

Referanser:

Johnson, A. (2021). *The Mechanics of Sovereignty: Autonomy and Interdependence across Three Cables to Iceland*.

American Anthropologist, 123(3), 578–589. <https://doi.org/10.1111/aman.13617>

Knox, H. (2017). *Affective Infrastructures and the Political Imagination*. *Public Culture*, 29(2), 363–384. <https://doi.org/10.1215/08992363-3749105>

Larkin, B. (2008). *Signal and noise: Media, infrastructure, and urban culture in Nigeria*. Duke University Press.

Larkin, B. (2013). *The Politics and Poetics of Infrastructure*. *Annual Review of Anthropology*, 42(1), 327–343. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-092412-155522>

Lévi-Strauss, C. (1964). *Totemism*. Merlin Press.

Sørhaug, H. C. (1984). *Totemisme på norsk: Betraktninger om den norske sosialdemokratismes vesen*. In *Den norske væremåten: Antropologisk søkelys på norsk kultur*. Cappelen.

Starosielski, N. (2015). *The Undersea Network*. Duke University Press Books.

Weber, M. (2019). *Economy and Society: A New Translation* (K. Tribe, Trans.; Translation edition). Harvard University Press.

«Men jeg er ikke topliner!» Om kampen for å vikle seg inn i produsentstolens teknologisk privilegerte assemblage

Ingrid Tolstad, toin@oslomet.no

Profesjonell låtskriving i dag er i stor grad en kollaborativ affære, hvor låtskrivere i ulike roller (som produsenter, beatmakere, toplinere og tekstforfattere) jobber sammen for å frembringe potensielle hitlåter til profilerte popartister. Låtskriverstudioet er samtidig et særdeles kjønnnet rom, hvor det i hovedsak er menn som 'styrer spakene' (i.e. produserer og kontrollerer teknologien), mens kvinner stort sett fungerer som toplinere (med hovedansvar for tekst og melodi). Det har de siste årene blitt lansert en rekke tiltak for å justere den skjeve kjønnsbalanse på feltet, med en sentral ambisjon om å øke andelen kvinnelige låtskrivere, da særlig produsenter. Slike tiltak ser imidlertid ut til å ha hatt liten effekt. I dette paperet vil jeg se nærmere på om denne mangelen på endring kan knyttes til hvordan en standard låtskriver-session tradisjonelt er iscenesatt på en måte som tar for gitt, og dermed tilsører og opprettholder, spesifikke og forventede relasjoner og forbindelser mellom (digital) musikkteknologi, kompetanser, roller og kjønnete kroppers materielle tilstedeværelse og distribusjon i studiorommet. Paperet er basert på omfattende feltarbeid i kollaborative låtskrivingsessions over flere år, og videreutvikler analytisk forfatterens teoretiske konseptualisering av låtskrivingsprosessen som et assemblage av menneskelige og ikke-menneskelige (materielle, teknologiske, historiske, institusjonelle) aktører (Tolstad 2023).

Et beskyttende eller invaderende «vi»? Daglig grensearbeid i en avisredaksjon i digital endring

Gudrun Rudningen, rugu@oslomet.no

Avisredaksjoner har tradisjonelt bestått av mange profesjoner med tydelig hierarki som i fellesskap har jobbet mot samme produkt, nemlig papiravisa. Det digitale inntoget har ikke bare endret presentasjon av nyheter og arbeidsordningen, men også grensene mellom profesjoner og autoritet. Basert på ett års feltarbeid i en norsk avisredaksjon, viser denne studien hvordan det individuelle og kollektive formes og iscenesettes i det daglige grensearbeidet, både i fysiske og digitale rom. For eksempel, i det åpne kontorlandskapet hadde journalistene et eget avgrenset område, Skrivestua, beskyttet av usynlige grenser der journalistene kunne jobbe uforstyrret. Introduksjon av en ny programvare for nyhetsproduksjon gjorde det mulig for alle i avisredaksjonen å se hverandres arbeid i sanntid og redaksjonell kontroll kunne utøves inn i journalistenes digitale 'skrivestue'. Denne studien viser hvordan et beskyttende "vi" for å etablere tillit og harmoni og et invaderende "vi" i form av overvåking og kontroll ble iscenesatt samtidig i redaksjonen, og hvordan da nye former for grensedragning ble nødvendig for å verne om uforstyrret arbeid.

Digitalisering, iscenesettelse og maktforskyvning i NAV

Maria Røhnebæk, maria.rohnebak@inn.no

NAV og andre offentlige tjenester har de senere årene blitt stadig mer digitalisert, noe som innebærer at samhandlingen mellom det offentlige og brukerne av tjenestene iscenesettes på nye måter. Digitaliseringen innebærer blant annet at den mellommenneskelig samhandling forsvinner fordi visse oppgaver automatiseres og derfor ikke lenger krever direkte interaksjon. Samtidig skjer samhandlingen i nye former, gjennom nye digitale kanaler og på nye plattformer.

I NAV har innføringen av NAV-veiledernes oppfølgingssystem Modia skapt en plattform for samhandling mellom brukere og veiledere, som har ulike implikasjoner for veiledningsrelasjonen. Modia har bidratt til å flytte grensene for hva som er 'frontstage' og 'backstage' i tjenestene, altså hva som er synlig og tilgjengelig for brukerne i møte med tjenesteapparatet, og hva som håndteres som forvaltningsoppgaver i mer interne og lukkede arbeidsprosesser. Det gir muligheter for at får brukere økt innflytelse og eierskap til egen sak, og at de i større grad kan 'samprodusere' det byråkratiske arbeidet. Denne samproduksjonen kan innebære at man får en maktforskyvning fra forvaltningen til brukerne.

Flere studier viser at nye digitale løsninger som fungerer som plattformer for samhandling mellom bruker og veileder kan understøtte en slik maktforskyvning (se eks. Breit m.fl. 2021; Hermanrud, 2022; Røhnebæk og Løberg, 2021). Samtidig er det forskning som advarer mot å omfavne økt involvering ukritisk; økte forventninger til at tjenesteapparatet og brukerne skal 'samprodusere' tjenestene kan også oppleves som belastende fra et brukerperspektiv. Sett på denne måten innebærer ikke samproduksjon bare maktforskyvning, men også flytting av oppgaver fra forvaltningen til brukerne. Brukere, i en allerede sårbar livssituasjon, kan oppleve dette som 'administrative byrder' som kan være krevende å håndtere (Larsson & Skjølsvik, 2021; Moynihan m.fl. 2015; Thomsen m.fl. 2020).

Jeg vil utforske hvordan disse dynamikkene utspiller seg i forbindelse med innføringen av en ny digital løsning i NAV (Mulighetsrommet) som skal gi veiledere og brukere enklere og mer oversiktlig informasjon om arbeidsmarkedstiltak. Dette paperet vil utvikle en teoretisk innramming for studien basert på en kombinasjon av teori om sosiomaterialitet (Orlikowski, 2007; Suchman, 1987) og Goffmanns (1974) teori om dramaturgi og iscenesettelse.

Gatesosionomene, det digitale samfunn og demokratisering

Christian Sørhaug, chs@hiof.no

I dette prosjektet skal jeg drive følgeforskning av prosjektet Gatesosionomene som er en gatenær tilnærming til sosialt arbeid. Prosjektet er et samarbeide mellom HiØ og Kirkens bymisjon, og jeg har vært med å utvikle og samle midler til prosjektet, som kommer til å gå over tre år. Sosialt arbeid har blant annet røtter tilbake til settlementbevegelsene og Jane Addams som var sentral i utvikling av sosialt arbeid som profesjon og sosial kritikk. En samtidig var John Dewey som selv var inspirert av reformarbeid som sprang ut av disse stedene. John Dewey mente settlementbevegelsen var viktige steder for å lære, blant annet med deres vektlegging av viktigheten av å lære å leve sammen. Sameksistens og samhandling sentrale forutsetninger for å kunne forstå hverandre, og var sentrale for å utvikle reelle demokratiske samfunn.

John Dewey tenkte på stater som pågående eksperimenter og dagens digitalisering av velferdsstatlige tjenester faller inn under en slik eksperimentering. En sentral drivkraft for samlokalisering av NAV i 2006, til dagens digitalisering av NAV og deres tjenester, er ønske om effektivisering av drift og rasjonalisering av økonomisk styring. Slike tekno-rasjonelle argumenter blir gjerne supplert med ambisjoner om bedre brukermedvirkning og inkludering av utsatte grupper. Samtidig er NAVs vektlegging av administrative og organisatoriske styringsverktøy opplevd av mange sosialarbeidere som begrensende nettopp for å utøve sosialt arbeid på NAV, og samtidig er det noen allerede utsatte grupper av mennesker som opplever seg selv enda mer utsatt som følge av digitalisering. NAVs kanalstrategi og tilhørende digitalisering kan således være medvirkende at borgere som ikke mestrer digitalisering opplever seg selv i enda større grad stigmatisert og ekskludert.

Med utgangspunkt i Gatesosionomene og deres lokaler vil jeg presentere betraktninger fra utsatte borgeres opplevelse av digitalisering. Jeg tar utgangspunkt i begrepet iscenesettelse, hvordan kunnskap er spredt omkring i våre omgivelser, og hvordan den digitale distribueringen av borgere påvirker de som allerede lever utsatte liv, og hvordan kan en alternativ iscenesettelse tilrettelegge for bedre sosialt arbeid og møte mellom stat og borger.